

INHOUD

LISSABON ONTDEKKEN 6

Welkom in Lissabon	8	Reisroutes in Lissabon	20
De parels van Lissabon	10	Veelzijdig Lissabon	26
Zicht op Lissabon	14	Jaaroverzicht van Lissabon	50
De wijken van Lissabon	16	Een korte geschiedenis	52

LISSABON BELEVEN 56

Alfama	58	Belém	112
Baixa en Avenida	76	Buiten het centrum	130
Bairro Alto en Estrela	92	De kust van Lissabon	148

WEGWIJS 172

Voor vertrek	174	Register	182
Lissabon onderweg	176	Nuttige uitdrukkingen	189
Praktische informatie	180	Dankbetuiging	191

Links: Enorme landkaart en windroos aan de voet van de Padrão dos Descobrimentos, Belém, Lissabon
Vorige bladzijde: De Torre de Belém, paraat langs de Taag
Omslag voor: De iconische gele tram rijdt door de straten van Lissabon

Op naar de markt

Terwijl de supermarkten toenemen, dalen de ouderwetse versmarkten van Lissabon in aantal; maar ze zijn er nog. Probeer de Mercado Rosa Agulhas in Alcântara of Mercado 31 de Janeiro in Saldanha, waar traditionele kraampjes lokale vlees en vis, groenten en fruit verkopen. De beroemde oude markthal van de stad, Mercado da Ribeira, is in 2014 heropend als de Time Out-markt (*blz. 107*). Behalve een paar oorspronkelijke kramen herbergt de markthal diverse moderne paviljoens, met alles van goedkope, makkelijk mee te nemen hapjes tot gerechten van lokale chef-koks.

Etenskraampjes in de grote galmende hal van de Time Out-markt

LISSABON VOOR FOODIES

De hoofdstad van Portugal verzamelt goede ingrediënten uit het hele land, zoals een overvloed aan verse vis en sappige groenten. Werd het voorheen onderschat als een doel voor lekkerbekken, nu heeft een legioen jonge koks de culinaire scene nieuw leven ingeblazen. Zoek tijdens uw bezoek hiernaar:

Goudbruin gebakken pastéis (puddingtaartjes) in Lissabon

ETEN

Probeer deze eens voor moderne kost:

Mini-Bar

📍 M7 📍 Rua Nova da Trindade 18
🌐 minibar.pt

€€€

Santa Clara dos Cogumelos

📍 Y2 📍 Mercado de Santa Clara
🌐 santaclara.doscogumelos.com

€€€

Prado

📍 W3 📍 Travessa das Pedras Negras 2
🌐 pradorestante.com

€€€

LISSABON VOOR VEGETARIËRS

Nog niet zo lang geleden waren vegetariërs in Lissabon beperkt tot omelet, frieten of salade, maar nu is er een uitstekend aanbod vleesloze restaurants te vinden. Probeer Os Tibetanos (tibetanos.com) eens, het oudste vegetarische restaurant, met Tibetaanse gerechten, de Ao 26 Vegan (Rua Vitor Cordon 26; 967 989 184) of O Gambuzino (www.ogambuzino.com) voor lekker veganistisch eten. Maar pas op als de ober een kom caldo verde aanraadt; in deze smakelijke koolsoep drijven vaak een paar plakjes chorizo.

Koffie met gebak

De Portugezen zijn bekende zoetekauwen. Lissabon heeft dan ook een paar uitstekende ouderwetse cafés met vitrines vol verleidelijk lekkers, maar de *pastel de nata*, een taartje gevuld met pudding, heeft zichzelf op de kaart gezet als het typisch Lissabon gebak. In de banketbakkerij Antiga Confeitaria de Belém (*blz. 123*) kunt u het originele recept warm uit de oven proeven.

Rij klanten in de beroemde bakkerij Pastéis de Belém

Portugese tradities

Lissabon heeft nog volop restaurants en *cervejarias* (bier tenten) waar stevige porties traditionele kost worden opgediend. Praktisch het nationale gerecht is *bacalhau*, gezouten kabeljauw die in eindeloos veel heerlijke variaties wordt bereid (voor elke dag van het jaar één). Andere lokale favorieten zijn *frango a piri-piri* (pikante kip) en *arroz de marisco*, zeevruchten met rijst.

Verleidelijk uitzien gerecht met *bacalhau*, de Portugese specialiteit

EN VERDER...

2

São Roque

M6 Largo Trindade Coelho 213 235 065
758 Di-zo 10.00-18.00 uur
Feestdagen

Achter de sobere façade van São Roque gaat een weelderig interieur schuil. Deze kerk werd aan het eind van de 16de eeuw gesticht door de Jezuïetenorde, toen op het toppunt van zijn macht. In 1742 bestelde de kwistige koning João V een kapel gewijd aan Johannes de Doper van de Italiaanse architecten Luigi Vanvitelli en Nicola Salvi. De in Rome gebouwde kapel werd verfraaid met edelstenen als lapis lazuli, goud, zilver, kostbaar marmer en mozaïeken en kreeg in de Sant'Antonio dei Portoghesi, de Portugese kerk in Rome, de zegen van de paus. Daarna werd hij afgebroken en op drie schepen naar Lissabon verstuurd. De oudste en interessantste tegels in de kerk zijn die in de derde kapel rechts, stammend uit de 16de eeuw en gewijd aan São Roque (St. Rochus), een pestheilige. Ook markant zijn

de geschilderde scènes van het *Laatste Oordeel* op het plafond van de kerk.

3

Igreja do Carmo

M6 Largo do Carmo 213 460 473 758
28 M Baixa-Chiado
Ma-za 10.00-18.00 (mei-okt. 19.00) uur
1 jan., 1 mei, 25 dec.

De gotische resten van deze karmelietenkerk op een heuvel boven de Baixa herinneren indringend aan de grote aardbeving van 1755. De kerk stortte in terwijl de mis bezig was, waarbij tonnen steen op de kerkgangers beneden vielen en velen omkwamen. De Igreja do Carmo, gesticht aan het eind van de 14de eeuw

↓ De São Roque van binnen, een vroege jezuïetenkerk in Lissabon

Weetje

Fernando Pessoa schreef onder verschillende pseudoniemen, die hij 'heteroniemen' noemde.

door Nuno Álvares Pereira, de commandant die karmeliet werd, was ooit de grootste van Lissabon.

Vandaag herbergen het kerk-schip en het koor, waarvan het dak de aardbeving wel doorstond, Museu do Carmo. In de kleine, eclectische museumcollectie ziet u onder andere sarcofagen, stenen beelden, keramiek en mozaïeken. Enkele oudere vondsten zijn een stuk van een Visigotische zuil en een Romeinse graftombe met reliëfs van de Muzen. Ook zijn er vondsten uit Mexico en Zuid-Amerika te zien, zoals oeroude mummies.

4

Chiado

M7 758 28
M Baixa-Chiado

In deze wijk zijn beelden van Portugese literaire figuren te vinden. De bronzen Fernando Pessoa, de grote Portugese dichter en literair criticus

↑ Bronzen beeld van de dichter Fernando Pessoa voor café A Brasileira

(1888–1935), die aan een tafeltje bij A Brasileira zit, is gemaakt door L. Henriques. Dit café was vanaf de jaren 1920 lang een trefpunt van intellectuelen in Lissabon. De Rua Garrett, die van Largo do Chiado afdaalt naar de Baixa, is genoemd naar de schrijver en dichter João Almeida Garrett (1799–1854) en staat bekend om de goede cafés en winkels. De in 1988 door brand verwoeste wijk Chiado is nu teruggebracht naar zijn vroegere elegantie.

5

Teatro Nacional de São Carlos

M7 Rua Serpa Pinto 9
758 28 M Baixa Chiado
tnsc.pt

Het Teatro de São Carlos werd gebouwd in 1792–1795 door

DRINKEN

Pavilhão Chinês

Deze maffe bar zit tot de nok toe vol met bizarre verzamelstukken, van poppen tot modelvliegtuigjes, en biedt daarnaast een selectie sterke cocktails.

L6 Rua Dom Pedro V 89
213 424 729

Cinco Lounge

Deze mooie, bijzonder chique bar, die cocktails in Lissabon hip zou hebben gemaakt, biedt ruim 100 soorten, van klassiek tot enigszins experimenteel.

L6 Rua Ruben A. Leitão 17a
cicolounge.com

Portas Largas

Gezellig-drukke, traditionele taveerne met livemuziek en betaalbare drankjes, waar het feestgedruis zich tot op straat voortzet.

M6 Rua da Atalaia 103-105
211 945 305

de architect José da Costa e Silva ter vervanging van een in 1755 door de aardbeving verwoest operahuus. Geïnspireerd op Italiaanse theaters als La Scala in Milaan kreeg het pand een harmonieuze gele façade en een mooi rococo-interieur.

Het Portugese operaseizoen loopt van september tot juni, maar in andere tijden van het jaar komen hier ook balletten en concerten op de planken. Het Teatro de São Carlos is tevens de thuisbasis van het beroemde Orquestra Sinfónica Portuguesa (Symfonieorkest van Portugal).

FOTOGENIEK
Manuelijns
design

De kloostergang rond een binnenplaats vormt een oase van rust. De ranke zuilen en gewelfde gangen met steenwerk zijn perfect om uw camera op te richten.

Buiten het centrum

↑ De gang van het originele klooster is bedekt met 17de-eeuwse tegels in een terugkerend patroon

2

MUSEU NACIONAL DO AZULEJO

Rua da Madre de Deus 4 📞 718, 728, 742, 759, 794 🕒 Di-zo 10.00-13.00, 14.00-18.00 uur 🗓 Ma, feestdagen 🌐 museudoazulejo.gov.pt

Het Nationaal Tegelmuseum, gehuisvest in een prachtig 16de-eeuws klooster, biedt een ongeëvenaarde collectie van deze typisch Portugese kunstvorm, met vooral veel blauw-witte tegels – *azulejos* – vanaf de 15de eeuw tot op vandaag.

In 1509 stichtte Dona Leonor, weduwe van koning João II, het klooster Convento da Madre de Deus, dat in manuelstijl werd gebouwd. Bij restauraties van de kerk onder João III en João V werden een simpel renaissance-ontwerp en opvallende barokke decoraties toegevoegd. In de kloostergangen is nu dit tegelmuseum ondergebracht, waar met allerlei tegeltaleaus en losse tegels de ontwikkeling van het tegelbakken wordt belicht, van de Moorse oorsprong tot de actuele Portugese kunstvorm. In het café-restaurant is de wand bekleed met blauw-witte 19de-eeuwse tableaus van vissen en wild.

Weetje

Het woord *azulejo* stamt van het Arabisch voor 'gepolijst steentje' of van het Spaans voor 'blauw', *azul*.

1

2

3

1 Het manuelijnse kerkportaal is gerecreëerd op basis van een 16de-eeuws doek.

2 De 16de-eeuwse kloosterkerk Madre de Deus kreeg onder João V een verguld barok interieur; het rococo-altaarstuk kwam pas na de aardbeving van 1755.

3 Op de bovenetage is op een blauw-wit 18de-eeuws tegeltafel te zien hoe Lissabon er voor de ramp uitzag.

3

Praça Marquês de Pombal

📍 711, 712, 720 en vele andere buslijnen 📍 Marquês de Pombal

Boven aan de Avenida da Liberdade (blz. 84) dendert het verkeer rond de *Rotunda*, zoals Praça Marquês de Pombal ook bekendstaat. In het hart van het verkeersplein rijst een hoog monument voor deze markies op. De despotische staatsman, die Portugal van 1750–1777 bijna in zijn eentje bestuurd, staat met zijn hand op een leeuw, symbool van macht, te kijken naar de Baixa aan zijn voeten, die hij na de ramp zelf had uitgedokterd. De basis van de zuil is versierd met allegorische beelden van Pombals politieke, onderwijs- en agrarische hervormingen. De omstreden politicus was alom gevreesd, maar leidde Portugal wel het tijdperk van de verlichting in. De brokken steen aan de basis en de vloedgolven staan voor de verwoestingen die de aardbeving van 1755 aanrichtte. Direct ten noorden achter het plein strekt het nette Parque Eduardo VII (blz. 139) zich uit. Op het plaveisel rond de Rotunda ligt een mozaïek met het wapen van Lissabon: een zeilschip met twee raven. Touroperators gebruiken de zuidkant van Parque Eduardo VII als hun belangrijkste verza-

melpunt. Er staat ook een meertalige toeristische kiosk met tickets en excursies.

4

Cristo Rei

📍 Santuário Nacional do Cristo Rei, Alto do Pragal, Almada 📍 Van Cais do Sodré naar Cacilhas en dan 📍 101 🕒 Dag. 10.00-19.00 uur 🌐 cristorei.pt

Dit gigantische beeld, geïnspireerd op de beroemde Cristo Redentor van Rio de Janeiro (Brazilië), strekt zijn armen weids uit boven de zuidoever

van de Taag. De 28 m hoge Christus, op een 82 m hoog voetstuk geplaatst, werd vervaardigd in 1949–1959 op initiatief van minister-president Salazar door beeldhouwer Francisco Franco.

Op diverse punten in Lissabon is het beeld goed te zien, maar het is een leuk uitje om van Cais do Sodré een veerboot te nemen naar de Margem Sul (zuidoever, ook wel Outra Banda genoemd) en dan verder per bus of taxi naar het gedenkteken te reizen. Met de lift en een trap gaat u 82 m hoog naar het dak, met alweer een fraai uitzicht op de stad en de rivier.

↑ Kolossaal voetstuk onder het beeld Cristo Rei, op de andere oever van de Tejo

UITZICHT Rivierzicht

Pak de rivierveerboot van Cais do Sodré naar het havenplaatsje Cacilhas, waar u aan de rivier talloze visrestaurants vindt en over uw schouder een fantastisch uitzicht hebt over het brede water op de stad.

↑ Weids panorama op de stad vanaf de *miradouro* in Parque Eduardo VII

5

Parque Eduardo VII

📍 Praça Marquês de Pombal 📞 218 170 996 📍 711, 712, 720 📍 Marquês de Pombal 🕒 Estufa Fria: di-zo 10.00-19.00 (nov.-maart 9.00-17.00) uur 📅 1 jan., 1 mei, 25 dec.

Het grootste park in centraal Lissabon is genoemd naar koning Edward VII van Groot-Brittannië, die in 1902 naar de Portugese hoofdstad kwam om de Anglo-Portugese alliantie te versterken. Het brede, schuin aflopende gazon, dat 2,5 ha groot is, werd aan het eind van de 19de eeuw aangelegd als het Parque da Liberdade, een verlengstuk van de Avenida da Liberdade (blz. 84). De netjes kaarsrecht geknipte heggen, waarlangs wandelpaden met mozaïekplaveisel lopen, strekken zich uit van de Praça Marquês de Pombal tot de belvédère (uitkijkterras) bovenaan. Hier vindt u een bloementuin die is opgedragen aan de legendarische Portugese fadozangeres Amália Rodrigues (1920–1999) en een fijn café met een terras. Het uitkijkpunt boven in het park

biedt weidse vergezichten over de stad. Op een heldere dag zou u tot aan de Serra da Arrábida moeten kunnen kijken, een bosrijk natuurgebied op 40 km van het centrum van Lissabon (blz. 167).

In de noordwesthoek ligt een fascinerend kenmerk van dit park, de jungleachtige Estufa Fria, of 'koude kas', waar tropische planten, watervallen en stroompjes een oase van rust bieden te midden van het stadsgewoel. Eigenlijk zijn er drie kassen. In de Estufa Fria (koude kas) groeien palmbomen door het bamboedak en slingeren paden door een woud van varens, fuchsia's, bloeiende struiken en bananbomen. De warmere Estufa Quente en Estufa Doce zijn gevuld met tropische planten, vijvers met waterlelies en imposante cactussen. Vlak bij de *estufas* liggen een karpervijver en een galjoenvormig speelterrein, dat in trek is bij kinderen. Het Pavilhão Carlos Lopes aan de oostkant, vernoemd naar de winnaar (geb. 1947) van de Olympische marathon in 1984, is in 2016 uitvoerig opgeknapt en wordt nu gebruikt voor concerten, diverse exposities en congressen.

SLAPEN

Real Parque

Dit hotel, ideaal gelegen bij het Parque Eduardo VII, biedt ruime elegante kamers, sommige met een eigen terras.

📍 Avenida Luís Bivar 67, Picoas
🌐 real-parque.lisbon-hotel.org

Sheraton

Het markante hotel in hoogbouw omvat onder andere stijlvolle kamers met een subliem uitzicht en een fitnesszaal die dag en nacht geopend is. Het hotel ligt bovendien maar een kwartiertje rijden van de luchthaven.

📍 Rua Latino Coelho 1, Picoas
🌐 sheratonlisboa.com

